

πιο μεγάλες ζωγραφικές ἀρετές. Μὲ τὴ φωτοσκίαση τὸ ἔργο, ὅταν κυρίως εἶναι μεγάλο, χάνει ἀπὸ ἀποψη ὀλοκληρωτικῆς ὀπτικῆς αἰσθητικῆς ἐντύπωσης τοῦ ζωγραφικοῦ ἐπίπεδου γιατί ἀναγκαστικὰ μένουν σκοτεινὰ σημεῖα πὸ μοιάζουν τρύπες καὶ ἐνοχλοῦν τρομερὰ τὸ θεατὴ. Ὁ Καλμουῦχος δείχνει ξεχωριστὴ μέριμνα γιὰ τὴ φωτεινάδα πὸ μὲ τεχνικὴ ἱκανότητα ἐπίζηλη ἐπέτυχε στὰ ταμπλώ του πὸ εἶδαμε ἀριθ. 6, 13, 29, 16, 2.

Ἐκεῖνο πὸ μᾶς ἐνθουσίασε ἀκόμα στὸ ἔργο τοῦ Καλμουῦχου εἶναι πὸ ζήσαμε τὶς σιγινήσεις του. Ἡ ἀπόδοση τῆς καλλιτεχνικῆς συγκίνησης τοῦ ζωγράφου ἐκδηλωμένη σ' ἓνα ζωγραφικὸ ἔργο τόσο ἐκφραστικὰ ὥστε νὰ μεταδίδεται στὸ θεατὴ, εἶναι ἡ μεγάλῃ ἐπιτυχία. Γιὰ νὰ φτάσει νὰ νοιώσει ὁ θεατὴς τὴν ψυχικὴ διάθεση τοῦ ἀρτίστα πρέπει ὁ ἀρτίστας αὐτὸς νὰ μπορέσει μὲ τὴ συνθετοποίηση τῶν ζωγραφικῶν στοιχείων, μὲ τὴν ἑναρμόνιση τους καὶ τὴν ἐρμηνευτικὴ δυναμικότητά τους νὰ ἐνοποιήσει τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμον μὲ τὴν ἐξωτερικὴ φυσιογνωμία τοῦ ἔργου του, πρέπει νὰ ἰσορροπήσει τὸ ποῖον τῆς μορφῆς τοῦ ταμπλώ μὲ τὸ ποῖον τῆς ἔμπνευσῆς του.

Ὅσο πιὸ ἄρτια εἶναι ἡ ἔκφραση τόσο πιὸ μεταδοτικὴ γίνεται ἡ συγκίνησή του ὅσο περισσότερο συμφωνεῖ ἡ συγκίνηση αὐτὴ τοῦ τεχνίτη μὲ τὴν ἐποχὴ μας, τόσο πιὸ ἄμεσα τὴν αἰσθάνεται ὁ θεατὴς.

Τὸ θέμα σ' ἓνα ἔργο Τέχνης εἶναι τὸ τελευταῖον πράγμα πὸ πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολεῖ.

Κοντὰ στὰ ζωγραφικὰ προτερήματα πὸ ἀναφέραμε, ἀπ' τὸν καλλιτέχνη θέμε νᾶχει ὕψος, καὶ ὁ Καλμουῦχος ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς μᾶς ἔδειξε μιὰ προσωπικότητα δική του γνήσια, ἀτόφια. Ὅτι κι' ἂν κάνει εἶναι Καλμουῦχος. Κι' αὐτὸ εἶναι μεγάλο.

ΡΙΚΑ ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ «*Ἀνάσταση Νεκρῶν* κι' ἄλλα διήγηματα». Ἀθήνα. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δημητράκου.

Ἡ ὁ πιὸ μεγάλο διήγημα τοῦ καινούργιου αὐτοῦ τόμου τοῦ μεγάλου μας Βουτυρά εἶναι ἡ «*Ἀνάσταση Νεκρῶν*», μιὰ ἀλληγορικὴ φανταστικὴ ἀφήγηση τῆς ἀνάστασης ἐφτὰ ἀπ' τοὺς ἀρχαίους μας συγγραφεῖς ὕστερα ἀπὸ ἓνα σεισμό. Μὰ μὲς στὴ τωρινὴ Ἑλ-

λάδα οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀφοῦ κινήσουν, γιὰ λίγον καιρὸ τὴν περιέργεια τοῦ κοσμάκη, πού θέλει νὰ τοὺς δεῖ καὶ νὰ τοὺς γνωρίσει δὲν μποροῦν νὰ ζήσουν καὶ νὰ μείνουν στὸν τόπο μας. Δὲν ὑπάρχει θέση πιά γιαντούς στὴν τωρινὴ Ἑλλάδα. Ἄφοῦ προσπάθησαν καὶ κοπίασαν τὸ πέρουν ἀπόφαση νὰ πᾶνε πίσω ἀπὸ κεῖ πού ἦρθαν.

Πολὺ ἐπιτυχημένο τὸ δέσιμο τῶν σκηναῶν στὸ διήγημα αὐτὸ καὶ ἡ σάτυρ-ὶ του τσουχερῆ καὶ ἔξυπνα βαλμένη. Ἡ σκηνὴ πρὸ πάντων τοῦ δημοδιδασκάλου πού διηγεῖται τὰ ἀτελείωτα βῆσάνά του μὲ τὶς ἀλλεπάλληλες μεταθέσεις του στὶς διάφορες ἐπαρχιακὰς πόλεις σύμφωνα μὲ τὸ κέφι τῆς κάθε νέας Κυβέρνησης εἶναι πολὺ δυνατὰ χαρακτηρισμένη.

Καὶ τὰ ἄλλα διηγήματα τοῦ τόμου εἶναι σχεδὸν ὅλα γραμμένα ἢ μὲ μιὰ ἀσυγκράτητη σατυρικὴ διάθεση ἢ μὲ μιὰ εἰρωνεία καλυμμένη. Ἄπ' τὰ πιὸ καλὰ τοῦ βιβλίου εἶναι τὸ «σὲ ἄλλες ἐποχὲς» πού ξεσκεπάζει ρωμαντισμοὺς πού δὲν ἔχουν ἀπ' ὅλους μας ἀκόμα ξεριζωθεῖ. Τὸ «ζευγαράκι» μὲ τὸν παράξενο μὰ ἐντελῶς ρωμαϊκὸ τύπο τοῦ θείου Πραξιτέλη πού μέσα στὴ ματαιόδοξη ἐλαφρότητά του ἔφτασε νὰ πει καὶ τὸν Σίλερ φίλο του τὸ «Συμβούλιο τῶν τεσσάρων» μὲ τὸν Καβούρη πού κληρονόμησε κατὶ λεφτὰ καὶ βγῆκε νὰ πάρει γνῶμες γιὰ τὸ πῶς θὰ τὰ δουλέψει καὶ ἀφοῦ ἔφτασε καὶ συμβούλιο νὰ κάνει γύρισε στὴν ἰδέα τοῦ γαλατᾶ του πού εἶχε πρωτοσυναντήσει βγαίνοντας ἀπ' τὸ σπῆτι του.

«Τὸ ὄνειρο τῆς κόρης» ἀπ' τὰ πιὸ συγκινητικὰ

Τὸ «Μαῦρο βῶδι» μᾶς ἄρесе ἐπίσης πολὺ. Κεῖνη ἡ προαίσθησις τοῦ Βραχᾶ, ὁ χάρος πού εἶδε μπροστά του σὰ μαῦρο βῶδι νᾶρχεται κατὰ πάνω του, εἶναι πολὺ δυνατὰ παρουσιασμένη καὶ μιᾶ ἄμεσα στὴ ψυχὴ τοῦ λαϊκοῦ ρωμοῦ.

P. Σ.

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ «Ἡ ζωὴ μου κι' ἐγὼ» (Ἐκδοτικὸς Οἶκος Χ. Γανιάρη, Ἀθῆναι).

Ἐνα αἰσθημα μελαγχολίας γλυκύτατης εἶνε διάχυτο στὴν συλλογὴ τοῦ κ. Τσουκαλᾶ. Πνεῦμα ὄνειροπόλο, ὁ ποιητὴς ζῆ σχεδὸν διαρκῶς μὲ τὸ παρελθὸν του καὶ σπάνια βγαίνει ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς γοητείας τῶν ἀναμνήσεων. Αὐτὲς εἶνε τὰ μόνα ἀφθαρτὰ ὑπολείμματα τῶν ἐρώτων του :

«Μὴ μοῦ λὲς πῶς πιά τίποτα
στὴν καρδιά μου δὲ μένει.
Μένει ἀκόμα ἡ ἀνάμνησις
ἢ βαθειὰ πονεμένη».

(Βραδινὰ βιολιὰ)

Ἡ αἰσθητικὴ του συναρμολόγησις δονεῖται ὡς τὰ μύχια ὅταν ἀναπολεῖ

«... ὅσα ὑπήρξαν σήμερα
κεῖναι πιά περασμένα.»

(Τελευταῖα λόγια).

Τέτοιο εἶνε τὸ μοτίβο τῶν περισσοτέρων ποιημάτων, σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ὅποια βρισκομε τὸ αἰσθημα ἐναλλασσόμενο καὶ μὲ σκέψι, μιὰ σκέψι γεμάτη πεσσιμισμό, περιστρεφομένη κυρίως περὶ τὴν ἰδέα τῆς ματαιότητος τῶν ὡραίων ψυχικῶν καταστάσεων.

Ἄσα ἐκφράζει στὰ ποιήματά του ὁ κ. Τσουκαλᾶς δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ἐξαιρετικὰ πρωτότυπο στὴν βαθύτερή τους ὑπόστασι,

θέλγουν ὁμως μὲ τὴν καταφανῆ τους εἰλικρίνεια καὶ τὸν προσωπικό τους τόνο.

Ἰδιαίτερος ὑποβλητικὰ εἶνε τὰ ποιήματα στὰ ὁποῖα βλέπομε τὴν καρδιά τοῦ ποιητοῦ ὄλο θλίψι γιὰ τὸν θάνατο τῆς κόρης του. Τὸ «In memoriam (Στὴν ψυχὴ τῆς μικρούλας μου κόρης Ἰσαβέλλας — Τατιάνας)» εἶνε μιὰ σειρά συγκροτημένων λυγμῶν καὶ συγκινεῖ βαθειά.

Ἡ στιχογραφικὴ τοῦ βιβλίου, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἶνε πολὺ καλαίσθητης γλυφῆς. Ὅρισμένοι στίχοι εἶνε ἀληθινὰ καλλιτεχνοί. Ἀξίζει ν' ἀντιγράψω τὸ πρῶτο τετράστιχο τοῦ «Ἀνοιξιάτικου βραδιοῦ» :

Ἄποψε, ἓνας βαθύτατος λυγμὸς βαθεῖά μου ἀναριγεῖ,
καὶ κλαίει ἡ ψυχὴ ποὺ ἀπόμεινε μέσα στὴ νύχτα μόνη.
(Κι' ὁμως τῶν ἀστρῶν, στὰ ἤρεμα νερὰ, ἡ ὠχρὴ μαρμαρυγὴ
τῆν αἰωνία γοητεία τῆς ἀπλώνει) .

Ὁ κ. Τσουκαλᾶς ἔχει γράψῃ ἤδη ἀρκετὰ καλὰ πράγματα. Εἶνε ἓνας ἀπὸ κείνους στοὺς ὁποίους μποροῦμε νὰ στηρίζουμε πολ-
λὲς ἐλπίδες.

Γ. Α. Π.

Μ. Μ. ΖΩΤΟΥ «*Βήματα*» (Ἑταιρεία Ἐκδόσεων καὶ Τεχνῶν «Ἄρτια», Ἀθήνα, 1929).

Ἐνα τομίδιο μὲ πρωτόλεια — καθ' ὅσον φαντάζομαι — ποιήματα, ποὺ δὲν παρουσιάζουν κανένα καλλιτεχνικὸ προσόν, καμμὶαν ἰδιάζουσα τάσι.

Ἡ ἄμεση ἐπίδρασις διαφόρων Ἑλλήνων ποιητῶν εἶνε πάντως καταφανέστατη. Τὸ ποίημα «Μέσα στὴ θύελλα μάχεται...» αἰφνης θυμίζει Χατζόπουλο τὸ «Χωρισμός», Παλαμᾶ καὶ στίς γενικότερες γραμμὲς ὁ κ. Ζώτος μιμεῖται τὸν Μαλακάση, στὸν ὁποῖον ἀφιερώνει καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς συλλογῆς.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ σοβαροφάνεια ἢ τόσο ἀφελῆς μερικῶν στίχων του (κι' αὐτὸ κυρίως μ' ἔκανε νὰ πῶ στὴν ἀρχὴ ὅτι πρόκειται γιὰ πρωτόπειρα γραψίματα), σοβαροφάνεια ποὺ ἄθελα προκαλεῖ τὸ μειδιῶμα :

«Τᾶμαθα πιά, τί μένει ἄλλο νὰ μάθω» (!)

(Ἐνα τραγουδί).

κι' ἄλλοῦ :

Ἄλήθεια στένεψε ἡ ζωὴ κι' εἶναι ἡ γενιά μας στεῖρα,
ἡ Ποίηση παραλήρημα, τί θέμα πιά ἐδῶ κάτου ; »

(Κ. Καρυωτάκης).

Ἄν ἐξαιρέσω τὸ «Ὁ Ἰππότης», ποὺ ἡ ἀξία του κάπως ὑπερβαίνει τὸ μέτρο, δὲν κατάρθωσα ναῦρω ἄλλο ποίημα ποὺ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἔκδοσι τοῦ βιβλίου.

Γ. Α. Π.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΟΡΕΣΤΗ ΔΙΓΕΝΗ «*Ἐλεύθερο πνεῦμα*» Ἐκδότης Α. Ι. Ράλλης, Ἀθήναι 1929.

Π. Ε. ΔΡΑΚΟΥΛΗ «*Ἐκθεσις πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν*». Γιὰ τὸ Διεθνὲς Συνέδριον στέγης καὶ ρυθμισμοῦ πόλεων τῆς Ρώμης τοῦ 1929. Tipografia del senato, Ρώμη.

Κ. ΤΑΧΙΝΤΖΗ «*Ἡ ἔπιστήμη τῆς εὐτυχίας*». Δοκίμιον. Ἐπιμελεία «Γραμμάτων» Ἀλεξάνδρεια - Ἀθήναι 1929.

ΖΑΧΑΡΙΑ Ε. ΧΑΑΚΙΑΔΗ «*Κασιώτικα ἠθογραφικὰ διηγήματα*». Τόμος Β'. Πατρ. Τυπογρ. Π. Καστρουνῆ, Ζ. Χαλκιάδη, Ἀλ)δρεια.